

Дамян Дамянов

**ЧЕТЕНЕТО МОЖЕ ДА Е ОБОГАТЯВАЩО,
НО И ТРАВМИРАЩО ИЗЖИВЯВАНЕ**

Ако оприличим една идея на рядък вид пеперуда, то аз съм изследовател, който я дири в джунглите от образи и думи, а там пърхат безброй други нетолкова интересни и непознати пеперуди, казва художникът, създава кориците на стотици книги

ТЕКСТ / ВИДА ПИРОНКОВА
ФОТОГРАФИЯ / НЕЛИ СТАНЕВА

Повод за срещата с Дамян Дамянов освен работата му по корицата и илюстрациите на „Нежна е нощта“ на Фицджералд е, че съвсем скоро ще бъдат публикувани и други два тома от поредицата на Джон Ъндайк за Заека – „Заека се укроти“ и „Заека богат“, отново с корици на Дамянов.

Какво е за теб книгата? Човешкото творение, ускорило граматично колелата на културната еволюция. Благодарение на Гутенберговата печатна преса през последните 500 г. хората са станали много

по-грамотни, следователно мислещи над битието си, способни да раждат все повече идеи. Именно идеите променят света ни. Книгата за мен е и онзи най-ценен предмет, който се надявам да бъде все така част от познатия ни свят.

Как се създава един-единствен образ за корица от цяло повествование? Корицата на книгата би трябвало да е знаков образ, който синтезира някак-

Дамян Дамянов е водещ художник в областта на книжния дизайн. Завършил е специалност „Плакат и визуална комуникация“ в НХА. Специализирал е в ателие Cite des Arts Paris. Художник е на издателство „Сиела“. В кариерата си има хиляди реализирани корици и десетки изложби. Автор е на статии и на дисертация, посветени на изкуството на плаката и графичния дизайн. Доцент е в департамент „Изящни изкуства“ в НБУ. Дамян Дамянов е носител на националните награди „Константин Константинов“ за принос в детското книгоиздаване и „Христо Г. Данов“. Освен илюстрация той работи и по други проекти, свързани с комикса, типографията и рециклирането чрез рисуване върху ежедневни обекти като билети за паркинг например.

Во послание. Ще различите лошата корица от добрата по това, че първата е като лошо скроено пошивоване – на нея просто има подредени образи, свързани с текста. В добрите примери тези образи са неделимо цяло и са проекция на текста. За добър резултат е необходимо художникът не просто да чете, а да се смурва в дълбините на писателския ум (ако предположим, че си имаме работа с такъв ум, разбира се).

До каква степен трябва да си фантазьор? Основна част от работата ми е да скитам из територията на визуалната фантазия. Цел на това търсене е нов, по-малко познат вид образ, въплъщаващ идеята на произведението. Ако оприличим една идея на рядък вид пеперуда, то аз съм изследовател, който я дири в джунглите от образи и думи, а там пърхат безброй други нетолкова интересни и непознати пеперуди.

Какво е да си илюстратор и плакатист? Това е работа, която те прави много свързан с публиката, тъй като ти избираш визуалния език, на който да ѝ говориш. Художникът е диригент, настройва публиката на определена емоционална вълна. В моя случай интересите ми преляха в образование, а това от своя страна бе придружено с много работа, но и с малко късмет, за да сработи тази формула и да я превърна в професия.

Илюстраторът става ли част от книгата? За добро или лошо работата на илюстратора става част от книгата, той прави така, че текстът да не може да бъде възприет сам по себе си. От талан-

та или липсата му зависи дали това ще е добавена стойност или щета.

Може ли художникът да надмине писателя и творбата му? Художникът на книги има съдбата да бъде съавтор на писателя. Той стъпва на текста и полита, носен на крилете на своето въображение, в стремежа си да облече текста в адекватен образ. Самият текст остава непроменен във времето, той е като застинала скулптура, но илюстраторът е този, който избира как да освети тази скулптура. Особено важно е дали работиш по книгата на писател, който не е сред живите и няма как да види и да съди творбата ти, съвсем различно обаче е при работата с живи автори. Понякога те се намесват, дават съвети, участват в процеса. Други пък ти дават пълното си доверие и те оставят да се развихриш. Познайте кой от двата типа автори предпочитам!

Как посегна към „Нежна е нощта“, този митичен роман на Ф. Скот Фицджералд, не те ли беше страх да работиш по творба на толкова известен и обичан автор? Това предизвикателно предложение дойде от Николета Руева, главния редактор на издателство „Кръг“. Тя е от рядката порода издатели, които имат страхотен нюх по отношение на книгата – какво и кога да се издаде и най-вече кой да работи по книгата, така че тя да се пребори със свирепия пазар за обичта на читателите. Работата с класиката, разбира се, е отговорна, обикновено се гледа критично и под лупа от публиката. Тя ще има и последната дума дали съм успял или не.

Очакваме още две твои корици на друг огромен автор – Джон Ъл-гайк и неговия Заек. Какво ще ни разкажеш с тях и как си го представяш, за да го изобразиш? Вторите две книги от тетралогията за Заека са продължение на първите не само като история, а и визуално. Концепцията е такава, че когато се подредят едно до друго лицата на четирите тома, те „сглобяват“ рисунка на баскетболна топка, която минава през кориците. Топката е символ на главния герой – бивша баскетболна звезда, и тази игра с композицията на кориците е едно от интересните неща в работата ми напоследък.

Коя е твоята най-любима корица на книга? Разбирате, че е адски трудно да избира измежду буквално хиляди корици. Все пак в съзнанието ми изскочат примери като Второто издание на обичания роман от Катерина Хапсали „Гръцко кафе“, тъй като образът изплува в съзнанието ми за по-малко от миг и останалото беше лесно – да го нарисувам и да хвана мимолетното, преди да е изтляло. Друг такъв пример е корицата на разказите на Ф. Кафка, която е изцяло типографска, но предава силно усещане за мрачния свят на автора. Много обичам и първия вариант на „Невидимите градове“ от Итало Калвино, който обаче не беше одобрен от неговите наследници и остана в чекмеджето с не-реализирани шедеври.

Обичаш ли да четеш, или го правиш, защото това е твоята работа? Любовта ми към четенето предхожда доста четенето като част от

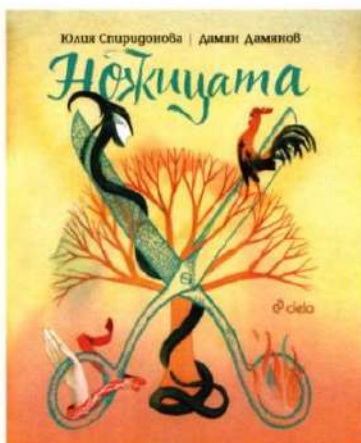

работата ми. За мен това е процес на откриване на светове и изследване на себе си. А като етап от реализирането на различни проекти четенето може да е обогатяващо, но и отровно или травмиращо изживяване.

С каква книга можеш да заспиш и с каква да се събудиш? Обичам да заспивам с книга, която да даде храна на мозъка ми да работи насън. А обичам да имам на нощното си шкафче книга, която да нямам търпение да дочета на следващия ден.

Обичаш ли поезия? По-трудно ли се създава образ за поетична книга, когато трябва да обединиш в едно много образи? Поезията може единствено да се обича дори когато не се разбира в дълбочина. Възприемам четенето ѝ като твърде личен акт, който можеш да споделиш само с много близък човек. Според мен поетичните текстове стоят и най-накрая в субективната скала на интерпретацията и обличането ѝ в образ, който често пъти е на границата на абстрактното или дори отвъд нея, за разлика от другите жанрове в илюстрацията. Такъв опит за визуална плътност на поезия бе за мен книгата на Виктор Пасков от 2022 г.

Можеш ли да нарисуваш иронията, самоиронията, тъгата, радостта, щастието, гнева... Възприемам иронията и самоиронията като категории, които стоят високо във всяко изкуство. Погледът с усмивка към дори тежки теми струи от книги, по които съм имал щастието да работя. Такива са разказите на Удхаус, но и книгите на Михаил Вешим и Алек Попов, които владеят блестящо този жанр. Всяко емоционално състояние можем да портретуваме с точно определена книга. Тъгата например е пропята в страниците от Виктор Пасков. Гневът избухва в шедьовъра „Повелителят на мухите“ от У. Голдинг. Това е наистина богата палитра от автори, всеки със свой почерк, и се чувствам щастливче, че съм имал шанса да работя по творбите им. Да изразя емоционалната тоналност на една творба, за мен си остава от

най-трудните, но и важни задачи като художник.

По-трудно ли се правят корици за детски книги? Твоята на „Малкия принц“ беше и е впечатляваща! Детската книга е съвсем отделна, паралелна на нашата Вселена и в нея художникът влиза с надеждата да предизвика интерес у малките. Това е основна задача, ако искаме да възпитаме четящи и мислещи хора. Моята версия на „Малкия принц“ беше един от най-смелите ми проекти – направих героите пластични, след което ги снимах. Този подход имаше за цел да разграничи изображенията от оригиналните илюстрации на Екзюпери и в крайна сметка изданието бе прието добре от читателите.

Кои от любимите ти автори са били най-голямото ти предизвикателство и защо? Сборникът „Приказки“ на Оскар Уайлд е от заглавията, които винаги съм искал да илюстрирам и го направих с огромно удоволствие преди време. Избрах графична техника, за да интерпретирам разкошния богат свят на ирландския бард. Други събднати мечти-проекти са книгите на Орвел, а също и работата ми с един от най-талантливите писатели за деца – Юлия Спиридонова.

Имаш прекрасни акварели! Кога ще направиш изложба? Благодаря! Надявам се тази година да видим моя изложба акварел, в която основната част ще бъдат картините за книгата „Ножницата“. Надявам се да намирам време да работя и по другите ми странични проекти, които развивам основно в

профилите си в социалните мрежи – типографския експеримент „Под езика“, рисунките по билети за паркинг от серията „Билетерия“ и дорисуваните инструкции за сглобяване на мебели. Дано ми стигне един живот.

Не те ли е страх, че може наистина да дойде денят, в който книгите ще бъдат изгорени на клада като в любимия ти роман „1984“ на Оруел? Ще преживееш ли нещо подобно? Историята е търпелив учител, който ни повтаря отново и отново

едни и същи неща, но ние, уж разумните ученици, сме склонни да правим едни и същи грешки. Човечеството е едновременно клас със сериозен умствен дефицит, но и с блестящи тук-там недостижими умове. Надявам се вторите да не позволяват на първите да стигат до вече случвали се катастрофи.

Какво ти предстои тази година? Миналата година беше една от най-важните за мен, тъй като излезе авторският ни проект с обичайната детска писателска Юлия Спиридонова-Юлка. Книгата ни се нарича „Ножицата“ и е поглед към историята на света, както и на нашата нация през очите на една семейна реликва – ножица. Книгата е много специална, тя е ключ към семейната памет. През тази година пък опитвам да направя нещо, до което винаги съм знаел, че ще стигна. Това е анимацията. В момента работя по първия си експериментален stopmotion филм и това е вълнение, което трудно се поддава на описание. Имам чувството, че съм нагазил не просто в други води, а в океан, чиято безбрежност, пълнота и дълбочина са част от съвсем друг свят. ❶

„Да изразя емоционалната тоналност на една творба, за мен си остава от най-трудните, но и важни задачи като художник.“